

QUEN PLANTA LUME O MONTE?

Autores: Alba González Barreira, Alba Pérez Macía, Alba Rúa Diéguez, José Ignacio Fernández López.

1º ESO CPI Laureano Prieto, A Gudiña, Ourense

Introdución

Nos nosos concellos (A Gudiña e A Mezquita, na provincia de Ourense) tódolos veráns temos a desgraza de ver lumes. É unha praga que nunca nos abandoa, e que destrúe non so a vexetación e a fauna, senón que afecta ao solo e a auga. Isto é así, porque ademais de morrer os seres que poboan o solo e polo tanto o constrúen, a perda da vexetación diminúe a infiltración da auga e favorece a erosión do solo. As partículas erosionadas enturbian os ríos, a auga provoca crecidas e os niveis dos acuíferos diminúen.

Pero, por que todos os anos repítense estes feitos? Segundo o informe de "Ecologistas en Acción", as causas dos incendios forestais serían: (Ecologistas en Acción, 2010)

- **Uso do lume para eliminación de matogueira e rexeneración de pastos (polo tanto, falta de sensibilización por parte da poboación rural)**
- **Repoboacións forestais mal xestionadas. Segundo esta ONG soamente o 16 % das masas arboladas en España teñen plan de xestión.**
- **Neglixencias**
- **Pirómanos**
- **Cazadores**
- **Plantacións de piñeiros e eucaliptos, xa que nos bosques maduros autóctonos a cantidade de incendios son menores.**

Con todo isto, quixemos averiguar se isto que propoñen no seu informe Ecologistas en Acción é certo.

Obxectivos

- **Averiguar se as actividades incendiarias dalgunhas persoas son aprobadas polos seus veciños.**
- **Indagar se os lumes son un problema para os habitantes da Gudiña e da Mezquita, ou polo contrario non están sensibilizados co problema dos incendios.**
- **Consultar entre a poboación quen é o responsable dos lumes nestes concellos.**
- **Coñecer se existe relación entre os incendios e o tipo de vexetación.**
- **Relacionar a extensión dos últimos incendios máis importantes que houberon neste ano co tipo de vexetación da área afectada.**

Material e métodos

**Realizáronse unhas 200 enquisas a persoas da Gudiña e A Mezquita.
A enquisa era a seguinte:**

HOME MULLER

IDADE 10-20 - 20- 30 - 30-40 - 40-50 - 50-60 - 60-70 - 70-80 - 80-90 - >90 anos

☒ Quen queima o monte? (pódense marcar varias)

- 1) Gandeiros para conseguir pastos
- 2) Cazadores
- 3) Pirómanos
- 4) Persoas para limpar o monte
- 5) Descuidos
- 6) Outras razón: _____

☒ Parécelle razoable ou xustificable algunha das razóns que marcou antes? Cales? (pódese marcar varias)

- 1) Gandeiros para conseguir pastos
- 2) Cazadores
- 3) Pirómanos
- 4) Persoas para limpar o monte
- 5) Descuidos
- 6) Outras razón: _____

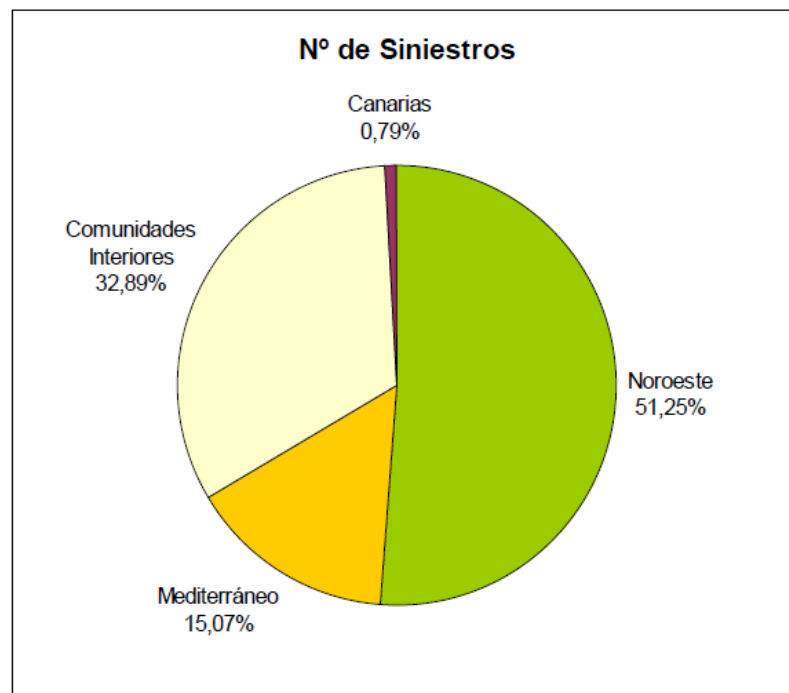
☒ Parécelle un problema importante os incendios? Si , Non , Indiferente

Ademais buscamos información sobre os incendios máis importantes rexistrados no ano 2012 en España: superficie afectada e tipo de vexetación. Esta información a obtivemos da páxina web da ONG WWF España e do Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente, 2013).

Todos estes datos foron recollidos en táboas e analizadas coa axuda do programa Microsoft Excell 2007.

Resultados e discusión

O primeiro que queremos destacar é que a información existente abarca o que se chaman “Grandes Incendios Forestais” (GIF), é dicir, incendios que afectan a máis de 500 ha. Por baixo disto, non está recollido nos informes tanto do Ministerio como de WWF; polo tanto está subestimada a superficie queimada no ano 2012.

Fuente: Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente.

O “Noroeste” inclúe Galicia, Asturias, Cantabria, País Vasco, León e Zamora. Nun 15 % do territorio do Estado ocorren a metade (51,25 %) dos incendios. Este dato é vergonzoso, cando o Noroeste non se caracteriza por ter un clima seco. Haberá aquí en Galicia unha “cultura do lume”?

Por outra banda, analizando os grandes incendios forestais que temos recollidos a continuación, vemos que nun 76 % deles están presentes os piñeiros, que posúen resinas e arden mellor.

Data inicio	Lugar	Provincia	Superficie (ha)	Tipo de vexetación
08/01/2012	Pías	Zamora	1115	Rebola, carballo, bidueiral e matogueira
28/02/2012	A Veiga	Ourense	527	Bidueiro, rebolo e piñeiro de repoboación
28/02/2012	Hermisende	Zamora	2329	Rebolo
01/03/2012	Palacios del Sil	León	519,43	Rebolo e piñeiral de repoboación
08/03/2012	Montanuy	Huesca	2084	Pasto, piñeiral e cerquiño
09/03/2012	Truchas	León	905	Rebolo
26/03/2012	Cangas de Narcea	Asturias	735	Carballo, castiñeiro, rebolo, piñeiro, faia e bidueiral
15/05/2012	Rosquera	Tarragona	2735,04	Piñeiro de alepo
01/06/2012	Chelva	Valencia	656,64	Bosque mediterráneo con piñeiro
12/06/2012	Castellet	Barcelona	580,43	Bosque mediterráneo con piñeiro de alepo
12/06/2012	Fragas do Eume	A Coruña	805	Bosque atlántico e eucalitares
12/06/2012	Llocnou de Sant Jeroni	Valencia	1330,94	Bosque mediterráneo con piñeiro de alepo
28/06/2012	Cortés de Pallás	Valencia	27939,68	Piñeiro de alepo, superficie agrícola
29/06/2012	Andilla	Valencia	19621,41	Piñeiro carrasco con carrascales levantinos
01/07/2012	Moratalla e Hellín	Murcia e Albacete	6870	bosque mediterráneo con piñeiro de alepo
15/07/2012	Vilaflor	Tenerife	6320	Piñeiral con piñeiro de alepo
16/07/2012	El Paso	La Palma	850	Piñeiral con piñeiro de alepo e matogueira
22/07/2012	La Jonquera	Girona	10291	Sobreiras con mestura de aciñeiras
23/07/2012	Camino morisco	Cáceres	621	Piñeiral de repoboación
01/08/2012	Chequilla	Guadalajara	1115,04	Piñeiral
03/08/2012	Serra de Gata	Cáceres	646,03	Piñeiral e matogueira
04/08/2012	Alajeró	Gomero	2924	Piñeiral de piñeiro canario e laurisilva
04/08/2012	Villa de Mazo	La Palma	2196,51	Piñeiral con piñeiro de alepo
09/08/2012	O Barco de Valdeorras	Ourense	1509,26	Piñeiral
11/08/2012	Valdehijaderos	Salamanca	1034,51	Bosque mediterráneo de aciñeira, rebolo; terras agrícolas e pasto
11/08/2012	Uceda	Guadalajara	837,49	Sobreira, aciñeira e superficie agrícola
12/08/2012	Torremanzanas	Alicante	632,46	Piñeiral
18/08/2012	Cubo de Benavente	Zamora	650,46	Piñeiral de repoboación e superficie agrícola
18/08/2012	Solana de Ávila	Ávila	1242,4	Bosque oromediterráneo
19/08/2012	Castrocontrigo	León	11592	Piñeiral, aciñeira, carballo
21/08/2012	Aras	Navarra	624	Piñeiral
27/08/2012	Calcena	Zaragoza	4601,74	Pasto, piñeiral, aciñeira e matogueira

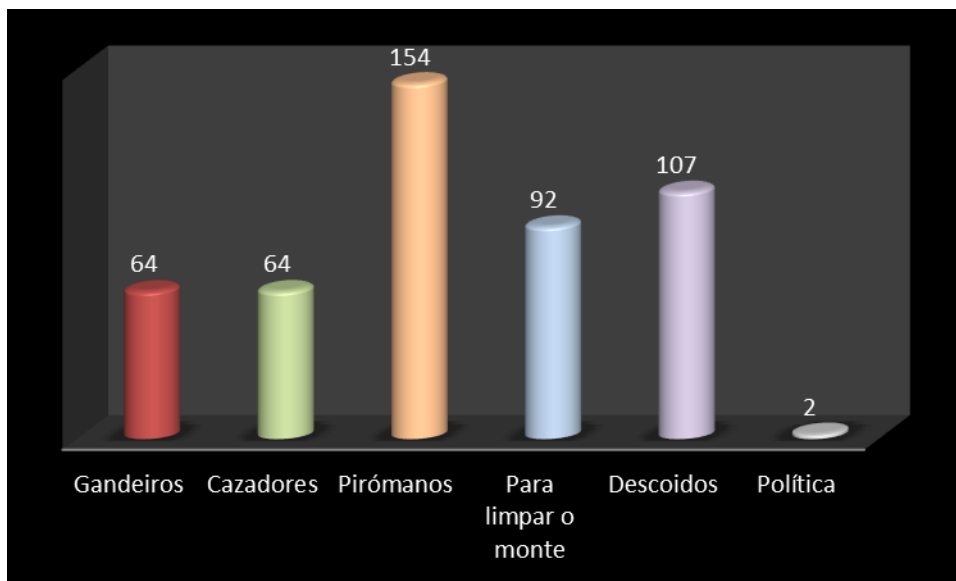
Data inicio	Lugar	Provincia	Superficie (ha)	Tipo de vexetación
27/08/2012	Valdemaqueda	Madrid	1560	Piñeiro, carballo, aciñeira e monte baixo
30/08/2012	Coín	Málaga	7781,17	Piñeiro, matogueira, pasto
01/09/2012	El Real de San Vicente	Toledo	627,49	Aciñeira, sobreira, xenebreiro, escornacabras
01/09/2012	Riello	León	882	Matogueira, pasto, carballo
22/09/2012	Pedralba de Pradería	Zamora	2571,27	Piñeiro, matogueira, pasto
23/09/2012	Chulilla	Valencia	5713,65	Piñeiro, monte baixo mediterráneo

Incluso se calculamos a media de hectáreas afectadas (na seguinte táboa), a media da área é maior onde existen piñeiros (case o dobre) que onde non hai piñeiros.

Media das áreas afectadas (ha)	
Sen piñeiros	2140
Con piñeiros	4010

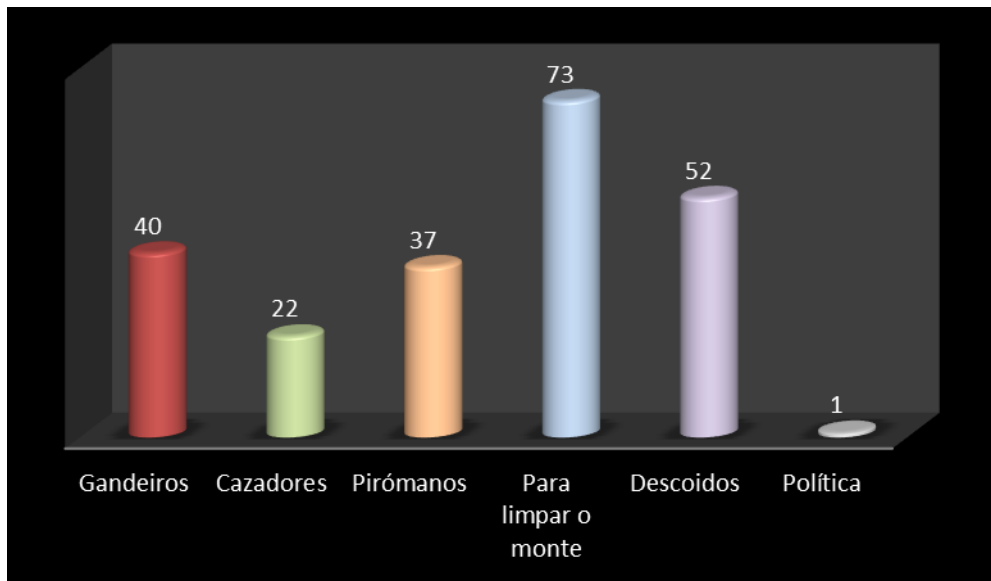
Os bosques maduros autóctonos xofren menos lumes, e cando o fan non se estende tanto o lume. Unha boa prevención de incendios pasaría polo tanto, por non replantar con piñeiro e facelo coas especies autóctonas, cuxas madeiras son máis valiosas cas dos piñeiros.

Para os habitantes da Gudiña e da Mezquita, os responsabeis dos incendios son maioritariamente os pirómanos, seguidos dos descuidos e en xeral de persoas que queren limpar o monte, e utilizan o lume como método máis cómodo.

Histograma 1: Número das persoas enquisadas que escolleron cada unha das opcións sobre quen é o responsable dos incendios.

A seguinte cuestión era saber si algunha das causas eran xustificables no seu xuízo, e aínda que ao 86 % dos enquisados pensan que os incendios son un problema grave, pareceron causas xustificables máis razóns das esperadas por nós, que cremos que non hai xustificación para ese atentado medioambiental.

Histograma 2: Número das persoas enquisadas que escolleron cada unha das opcións sobre razón xustificable para incendiar o bosque.

Parece que entre a poboación da Gudiña e A Mezquita, non existe moita conciencia dos prexuízos dos lumes, e que aínda pervive a cultura do lume.

Conclusións

- Algunhas actividades incendiarias, como pode ser limpar o monte, non é rexeitado polos poboadores da Gudiña e da Mezquita.

- Semella que a xente considera os lumes como un problema (86 % dos casos), aínda que despois se xustifican actitudes incendiarias.

- Maioritariamente son considerados como responsábeis dos incendios os pirómanos, aínda que tamén destacan os incendios provocados por descoidos ou para limpar o monte.

- Hai maior número de incendios con implicación de piñeiros que de outras especies.

- En áreas onde existen piñeiros a media da área afectada polo lume é maior que nas áreas con outras árbores.

Desexaríamos que houbera maior presenza de campañas de sensibilización e ofrecer alternativas á limpeza do monte por lume no

medio rural. Tamén que se mirara máis por facer repoboacións con especies autóctonos que non ardan tan ben coma os piñeiros.

Agradecementos

A Fundación Barrié pola confianza otorgada ao apoiar o proxecto educativo “Intercambiando Ciencia e Cultura e compartindo horas de lecer”.

Bibliografía

Cortizas, A. M., & Pérez ALberti, A. (1999). Atlas climático de Galicia. Xunta de Galicia.

Ecologistas en Acción. (2010). Luces y sombras de la lucha contra incendios forestales. Ecologistas en Acción.

Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente. (2013). Incendios Forestales en España 1 enero-31 diciembre 2012.